

GŁOS RADOMSKI

Dziennik społeczny, polityczny i literacki poświęcony głównie sprawom Ziemi Radomskiej.

Prenumerata w Radomiu wynosi:

Miesięcznie . . . . . 6 k. — h.

Z odnośnieniem do domu . 7 k. — h.

Na prowincji z przesyłką pocztową:

Miesięcznie . . . . . 7 k. 50 h.

Adres Redakcji i Administracji: ulica Lubelska № 46, dom Hempla.

Redakcja otwarta od 11 do 12 i od 4 do 5 po poł. Administracja od 9 do 1 i od 3 do 6 po poł.

Rękopisów niezastreżonych Redakcja nie zwraca.

Numer pojedynczy 40 halerzy.

Głos Radomski nabywać i prenumerować można we wszystkich Księgarniach, w Sklepie spożywczym p. Władysławy Adamskiej, Lubelska № 72; w Składach Win i Towarów Kolonialnych: M. Paschalskiego, ulica Warszawska; Grajnera, ulica Skaryszewska № 16.

Cena ogłoszeń:

za wiersz poltowy:

Przed tekstem	k. 2 h. 60
W tekście	k. 2 h. —
„ nekrologi /	k. 1 h. 20
Po tekście na III str.	k. 1 h. 40
Na IV str.	k. — h. 80
Drobne za wyraz	k. — h. 20

KINO Y. CZARY.

DZIŚ OSTATNI DZIEŃ — Najwybitniejsza farsa obecnego sezonu.

Moja żona gwiazdą kinematograficzną

Przewyborna farsa w 4-ch aktach z uroczą **OSSI OSWALDĄ** w roli głównej.

Wkrótce przybędą wojska Generała Hallera.

DZIS
w **„MIRAŻU”**
pod dyrekcją T. Wołowskiego

Początek g. 8½ w w.
W Soboty, Niedziele
i święta
2 przedstawienia 3
początek I-go—7-a
II-go—9 w w.

Od środy 19 marca do piątku 21 marca 1919 r.

Klucz od zatrasku

Parislana w 1-ym akcie oraz Kabaret.

TEATR CORSO

Kościelna 9.

Od Czwartku występy głośnej Wodewilistki Teatrów Warszawskich **Józefiny Lorettówny**

na ekranie **CABREWICZ.**

Zmiana programu w Poniedziałki i Czwartki.

Szczegóły w programach.

Zarząd.

3-cia Polska
LOTERJA
Klasowa

na
INWALIDÓW WOJENNYCH
Warszawa, Trębacka 2.

Na 32,000 losów 16,000 i 1 premia wygrywają razem
3 miliony 516 tysięcy 250 marek. Największa wygrana 300,000 marek

Cena losu w każdej klasie 28 marek,

½ losu 14 marek, ¼ losu 7 marek, 1/8 losu 3 marki 50 fenigów.

Ciągnięcie czwartej klasy 20 i 22 marca 1919 r.

Losy są do odebrania Loteria przejęta została na własność przez ministerstwo wojskowe.

Gdańsk i Górny Śląsk
przyznano Polsce.

„Eeho de Paris” pisze: Komisja, której powierzono sprawę granicy niemiecko-polskiej, ustaliła tę granicę w sposób następujący: Linja wychodzi od Bałtyku na północny zachód od Gdańska, okrąża mały obszar Pomorza, zaludniony przez polaków, biegnie na wschód od Lauenburga, pozostawiając Niemcom część Prus Zachodnich, w której prze-waża żywioł niemiecki, okrąża Chojnice i Piłę (Schneidemühle, pozostawia Niemcom kilka dystryktów Poznańskiego, daje Polsce Międzybóże (Birnbaum), Leszno i Krotoszyn, wkracza na Śląsk, zabierając Niemcom okolice Kępna i Opola. Do linii, oznaczającej granicę czeską dociera owa linja na wschód od Nowego Miasta (Neustadt).

Linja, oznaczająca wschodnią granicę Polski od Niemiec biegnie od Półwyspu Fryzkiego (Frische Nebrung), przedziela Zatokę Fryską (Frische Hafl), biegnie na zachód od Elbląga i Ostrowa (Osterode), pozostawiając je w Prusach Wschodnich, wchodzi w dawne Królestwo Polskie na południowo wschód od Lautenburga.

Prusy Wschodnie, oddzielone od Niemiec przez terytorjum przyznane Polsce, mogą być zmniejszone o okolice Olsztyna. (Allenstein), czyli Mazowsze pruskie, oraz okolice Kłajpedy (Memel). Urządzone będą plebiscyty celem ustalenia czy, żywioł polski osiadły w okolicy pierwszej, a żywioł litowski osiadły w okolicy drugiej, są dość liczni, aby usprawiedliwić ponowne przyłączenie do Polski, względnie do Litwy.
Los Litwy nie jest jeszcze ustalony.

SIEWCY.

Po latach więziennych mroków, po dniach głuchej, dławionej walki z przemocą, po bezkresnym szeregach mąk, zawodów i upadków, na cichą jasną ziemię splywa z błękitnych szlaków pierwsza od lat dziesiątków w wolnej Polsce Wiosna.

Błogosławiona łaska słonecznych promieni przenika pulsujące łono ziemi i do rodnych prac, do bujnych rozkwitów i przepychu królewskich plonów ją budzi. Faluje ziemia surowym oddechem świeżo

zoranych zagonów, szmaragdową runię ozimych zbóż i błyskotliwym szkliwym wód, co zebrały się, jak srebrne żyły, w szarych bruzdach pól.

Szeroki potężny dech podnosi łono ziemi

Ziemia ty moja, ziemia nareszcie wolna

Pójdą siewcy na zorane łany, w zbożnej pokorze posypią złote ziarna na bujny posiew i modlić się będą drzącymi ustami:

— Żywicielko, ziemia rodzona, obfity daj plon, bo oto karmię będziesz nie hordy najeźdźcze, ale syny twoje, niewprężnięte w jarzmo niewoli, co niewidzialne a krwawe dusiło i tamowało dech w piersiach.

— Żywicielko, ziemia rodzona, coś przez lat dziesiątki brała pot ojców naszych i smutek ich i żal niemiecki, teraz w wolnych twych synach bądź pragnienie mocy, miłości i poświęceń. Myśmy twoi i tyś nasza, i nie rozewie już nas nikt...

Idą siewcy i pełnymi dłońmi sypią złote ziarna w przeorane łono ziemi.

A za nimi płyną niewidzialne duchy pradadków. Jakowyś szept echowy się niesie.

— Z dalekich, dalekich stron przywołał nas głos rodzinnego ziemi. Z nadobleszonych dali idziemy duchy ciebie tych, co przez lat dziesiątki szli po tej ziemi, wpatrzeni w gwiazdę nadziei, a odchodzili w zawodu macie. Idziemy duchy tych, co kładli się w piasek mogiły i piętnem niewoli na pobludnych czołach, lecz wbrew kanonom rzeszywistości z gasnącym szeptem na ustach: „Jeszcze nie zginęła”. Idziemy duchy tych, co przez mrok stuletniej niewoli o szczęściu Wyzwolenia marzyli.

— Oto wy, prawniki nasze, kość z kości naszych i krew z naszej krwi, w wolność Wyzwolenia jasnymi oczyma patrzycie i do wielkich czynów powstającą Ojczyznę uczynicie wielką i potężną macie.

— W dłońach waszych moc budowy, ale i moc zniszczenia, moc błogosławiąca i moc, co w zaprzępaszczenie wiedzcie.

— Niechże macie ta błogosławieństwem, łaską i szczęściem obdziela. Zyciodajny niech niesie plon...

Idą siewcy i w łono ziemi złote ziarna rzucają, a rozchylone usta szepcą:

— Żywicielko, ziemia rodzonna, szczęśliwy daj nam plon.

E-ni.

Kronika polityczna.

Do prezydium rady ministrów nadeszły depesze rządów Finlandji i Belgji z uznaniem suwerenności państwa polskiego.

Rozkaz dzienny

19 Marca 1919 roku.

19 marca obchodzimy dzień Imienia Wodza naszego i Naczelnika Państwa — Józefa Piłsudskiego. My, żołnierze polscy, których Naród uczynił swą tarczą granic swych i wolności — czcimy w Wodzu naszym żołnierza twardej służby, który przykładem swym wskazuje, jak wśród burzy i zamętu iść nieugięcie prostą drogą przez sumienie i Miłość Ojczyzny wskazaną do stworzenia Wolnego Państwa w granicach zarysowanych historią i koniecznością egzystencji ekonomicznej.

Czcimy w nim umiejętność i gotowość dzwignania na swych barkach odpowiedzialności w najtrudniejszych chwilach — obok umiejętności i gotowości karnego posłuszeństwa wobec woli Narodu.

Czcimy w Wodzu naszym Jego niespożytą zasługę w wytrwałym badaniu wielkiej tradycji Armii Polskiej, we wskrzeszeniu sławy żołnierza polskiego i oceanu wolności.

W ciężkiej i sławnej chwili obecnej Naród na czele Państwa postawił Jego — gdyż losy swe złożył w ręce żołnierza i jego bagnietowi je powierzył. Nie zawiedzie Narodu Wódz — nie zawiedzie Wódz jego żołnierz — te Mu w dniu Święta dzisiejszego przyrzekamy.

Naczelnik Narodu i Wódz Armii Polskiej Józef Piłsudski niech żyje!

Kajetan Bolesław Olszewski m. p.
Generał i Dowódca.

Mieczysław Norwid-Neugebauer m. p.
Pułkownik i Szef Sztabu.

Posel Sosniński aresztowany.

W ubiegłą sobotę były posel do parlamentu niemieckiego Sosniński został przez władze niemieckie aresztowany.

Otwarcie uniwersytetu w Poznaniu.

W myśl decyzji naczelnej rady ludowej i odpowiednich władz szkolnych otwarcie uniwersytetu w Poznaniu nastąpi już w ciągu miesiąca kwietnia. Narazie uruchomione będą dwa wydziały, a mianowicie: prawniczy i filozoficzny, które pozyskały już potrzebne siły nauczycielskie.

Kłamiwa odezwa.

Biuro prasowe rady narodowej Księstwa Cieszyńskiego donosi, że komendant wojska czeskiego w Morawskiej Ostrowi pułk. Sznajderek wydał kłamiwą odezwę, w której twierdzi, jakoby między Polakami a Czechami już zawarto nowy układ, co do dostawy węgla dla Polski.

Z tego powodu pułk. Sznajderek wzywa górników do podjęcia pracy. Górnicy przyjęli jednak tę odezwę ze słusznym niedowierzaniem.

Przedstawiciele Niemiec na konferencji pokojowej.

„D. Allg. Ztg.“ podaje nazwiska nowomianowanych przedstawicieli na konferencję pokojową: jako Primus inter pares hr. Brockdorf-Rantzau. Następnie minister Bzenzy dr. David (soc.), minister poczt Giesberts (centrum), Schütting (pacyfista), Warburg (kapitałista hamburski), dr. Müller (bawarski ambasador w Bernie).

Żywność dla Niemiec pod ochroną wojskową.

„New York Times“ donosi, że Ententa wysła niebawem środki żywności do Niemiec. Transporty te będą strzeżone przez wojska sprzymierzone a to ze względu na to, ażeby nie dostały się w ręce spartakusowców albo partii wojskowej. Przepuszczają, że dla zabezpieczenia transportów i obalugi starczy na Berlin 10.000 Anglików i Amerykanów, a na Hamburg 5.000.

Lerd Cursen o Polsce.

W odpowiedzi na pytanie jednego z członków izby gmin, który przypomniął prawa Polski do pomocy aliantów, lerd Cursen oświadczył:

Nareszcie Polska zdoła zabezpieczyć sobie podwaliny rządu konstytucyjnego. Usnaliśmy Polskę za państwo suwerenne i niepodległe. Usnaliśmy obecny rząd jej za rząd oficjalny.

Nie mamy zamiaru pozostawiać miłośnikom prywatnemu troski o wyżywienie i niesienie pomocy Polsce. Pierwszą flotylę statków z żywnością wysłano już do Gdańska.

Polityka nasza powinna polegać na tem, aby ustalić Polskę trwałą, zwartą, silną, która by nie miała znaczących mniejszości narodowych, co byłoby źródłem jej słabości.

Stan wyjątkowy w Olkuszu.

„Kurjer Zagłębia“ donosi: W Olkuszu zaprowadzono stan wyjątkowy. Aresztowano agitatorów bolszewickich, samych żydów, a których znaleziono olbrzymie ilości proklamacji bolszewickich.

Konferencja brukselska.

Z Brukseli donoszą: Przywódcy delegacji ententy i Niemiec zebrali się wczoraj. Niemcy zgodzili się na warunki sojuszników.

Niemcy grożą rozruchami

w Gdańsku.

„Lokalanzeiger“ podaje za Reuterem wiadomość o przyznaniu Gdańska Polsce i zaopatruje ją w następujący komentarz: Mamy wszelkie powody do przypuszczenia, że przy wydaniu Gdańska i tego wszystkiego, co do niego należy, powstaną jeszcze poważne trudności. Ludność niemiecka tego miasta i okolicy nie jest bowiem martwym przedmiotem, który można wydać jako sztukę sukna lub innego towaru, który Polska każe sobie przez paryskich opiekunów przyobieczać. Gdyby istnieć miało poważne próby zajęcia Gdańska, to Polacy nie mieliby powodu do sukcesów. Zarobiane to dobre pieniądze w ich rękach niby ogień piekielny i to tak długo, póki by go nie wypuścili.

Sejm.

(Posiedzenie z dnia 14 marca).

Odczytano wnioski, m. i. wniosek p. Dąbala o wyjednanie u ententy przyznania Polsce części koleni niemieckich i wniosek ks. Lubelskiego o poprawę bytu oficyantów i oficyantek w Galicji.

O zajęciu w Dąbrowie Górniczej.

Z kolei odczytano interpelację pos. Dąbalskiego w sprawie krwawych zajęć w Zagłębiu Dąbrowskim w dniu 12 marca br. Interpelację tę odczytano w całości i wniosek ks. Lubelskiego o poprawę bytu oficyantów i oficyantek w Galicji.

Odpowiedź ministra spraw wewn.

Minister spraw wewn.: zabrawszy głos oświadczył, że wypadki z dnia 12 marca b. r. w Dąbrowie Górniczej i Będzinie nie są jeszcze w całości wyjaśnione. Od dłuższego czasu ministerstwo zwracało na Zagłębie bieżącą uwagę, widząc tam stan zagrażający spokoju. Po trzecim marca obywateli pogłoski, że milicja ludowa otrzymała z Czapłachy rozkaz, aby rozbroić wojsko, a Będzina nadechła, że także niepokojące wiadomości, że na pograniczu Śląska gromadzą się wojska niemieckie i że ma być dokonany napad na Zagłębie. Dnia 7 bm. nadeszło dalsze sprawozdanie, że sytuacja w Zagłębiu zapowiada się bardzo groźna, że napływ bolszewizmu się wzmaga. Z niedzieli na poniedziałek miał wybuchnąć strajk powszechny, a równocześnie miało być utworzyć granicę niemiecką od strony Myslowic i wpuścić bolszewików do Zagłębia. Robotnicy sami mieli się wyrażać, że jest to ostatni wysiłek bolszewizmu, że planowane jest zstąpienie kopalni i abryjne wystąpienie przeciw wojsku, które miało rozbroić. Rozruchy te miały być początkiem rewolucji w całej Polsce. Wobec takich pogłosek minister polecił komendantowi milicji ludowej, aby pozyskił środki zapobiegawcze wszelkim wykrośnieniom milicji ludowej, oraz, aby dysponowanie milicją ludową było oddane w ręce komisarsza rządowego powiatu będzińskiego.

Dnia 12 b. m. komisarsz rządowy donosił, że dowództwo okręgowe wydało zarządzenie nie dopuszczające do tłumnych zebrani i pochodów. W Będzinie wojsko strzelało, jeden osłowiek był ciężko ranny, jeden lekko. W Dąbrowie zaś zabito skrytobójczo kapita-

audytora. Są ofiary z pośród ludności cywilnej. Oprócz wspomnianego kapitała zabitych zostało czterech ludzi, a straconych 10. Władze wojskowe w Dąbrowie rozbroiły milicję ludową. Dnia 13 b. m. na liczących kopalniach był strajk. Dzisiaj t. j. 14 b. m. strajk jednorodniowy objął wszystkie kopalnie. Wszystkich szeregowców milicji ludowej wraz z oficerami wysłano z Zagłębia do Dowództwa okręgowego w Krakowie. Wobec tych informacji minister wystąpił wczoraj na radzie ministrów z wnioskiem, o wysłanie na miejsce delegacji dla zbadania postępowania władz administracyjnych, wojskowych i służby bezpieczeństwa. Komisja już tam pojechała w składzie dwóch przedstawicieli z ramienia ministerstwa spraw wewnątrznych i ministerstwa spraw wewnątrznych i dwóch z ministerstwa sprawiedliwości. Materiał, jaki komisja śledcza zbierze, nadejdzie w ciągu 2 dni.

Mandaty Śląska Cieszyńskiego.

Przystąpiono do porządku dziennego tj. do wniosku w sprawie uznania mandatów poselskich z okręgu 35 i 25 A (Śląska Cieszyńskiego).

Po przemówieniach pp. Niedziałkowski, Kowalewski, Fichny, Izba przyjęła wnioski komisji o uznanie powyższych wymienionych mandatów.

Drugi punkt porządku dziennego: sprawę wyagrodzenia rzemieślników za świadczenia, rekwizycje i szkody wojenne odesłano do komisji skarbowo-budżetowej.

Po przemówieniu min. Janiszewskiego, który omówił pracę ministerstwa zdrowia publicznego, tudzież po przemówieniu p. Marcewskiej, Izba odesłała wniosek do komisji sanitarnej.

Tajne gorzelnictwo.

Posel Malupa uzasadnia wniosek nagły o walec z tajnym gorzelnictwem, wykazując, że w samym byłym zaborze rosyjskim około 60.000 korey zbiora miesięcznie przetwarzają tajne gorzelnie.

Przemówienie ministra Englisha.

Minister skarbu English popiera nagłóść wniosku. Wyrób legalny spirytusu spadł w b. zaborze rosyjskim do 1 i pół proc. produkcji przedwojennej. Obecnie jednak rząd urychomił już około 50 gorzelni, nadto sprowadzi z Poznańskiego milion litrów spirytusu, 2 mil. cta melasy i tyleż etn. buraków i ziemniaków. Niedługo będzie w handlu spirytus po 18 mk. za butelkę i wódka 9 i pół m. za butelkę. Kary za tajne podanie spirytusu wynoszą od 5.000 do 100.000 mk. (1 — 5 lat więzienia). Nadto obustronnie kontrolę, a sąd ścisła przestępstw nadto gorliwie. (Od 1 lutego r. b. jest w toku 5.000 spraw karnych o tajne gorzelnictwo.) Minister zgadza się na wniosek, by można było karać właścicieli tajnych gorzelni w drodze administracyjnej.

Pani Moszyldowska (Zjednoczenie Ludowe) popiera nagłóść wniosku, poczem Izba odsyła go do komisji skarbowo-budżetowej.

Sprawa urzędników

administracyjnych.

Wniosek nagły posłów: Adama, Głaubińskiego i tow. wzywa rząd:

1) Ażeby do dni 30 oznaczył w drodze rozporządzenia warunki obsadzenia stanowisk służbowych administracyjnych, państwa polskiego, od III rangi począwszy, we wszystkich władzach i gałęziach służby; 2) ażeby do dni 30 ogłosił konkurany na wszystkie posady od III rangi do VII z 60-dniowym terminem zgłaszania się kandydatów; 3) ażeby do 3-ich miesięcy przedłożył projekt ustawy (pragmatyki) służbowej dla urzędników administracyjnych państwa polskiego.

Zabierają głos pp.: Głaubiński, min. Wojciechowski, Wajtczaniec, Bardel i Cwikowski.

Ponieważ istnieje wniosek zwykły posła Bardla i towarzyszy w tej samej sprawie, Izba uchwała oba wnioski: odesłać do komisji administracyjnej.

Przemówienie ministra Englisha.

Minister English, zabiera głos w sprawie bezwzględnej pracy przez ministerstwo skarbu administracji skarbowej ziem które były pod zaborem austriackim. Minister English roszkuje przed sądem szeregowe, prosząc sejm o uchwalenie nagłóści sprawy. Nagłóść uchwalono i przed-

łożenie rządowe przekazano komisji administracyjnej.

Agitacja bolszewicka.

Ks. Lutosławski (sw. Lud. Narod.), motywując nagłóść wniosku w sprawie walki z bolszewizmem w kraju.

Na całym froncie wschodnim Polska walczy z bolszewikami. Do pewnego stopnia to samo jest na froncie ukraińskim, a nawet czeskim. Minister spraw wewnętrznych słusznie mówił, że należy na agitację bolszewicką w kraju patrzeć bez strachu, ale także trzeba je zwalczać w zarodku, aby organizacje takie nie rozrosły się. Bolszewikom chodziło o to, żeby wywołać głód, nie dopuścić do przywozu chleba i w ten sposób wywołać anarchję. (Głos z centrum: Największy bolszewik — to burżuazja, która nie podpisuje pożyczki państwowej, Ks. L. mówi o odczach komunistycznych, odczytuje kilka z nich, stwierdzając, że nawołują do tworzenia czerwonej armii że deprawują wojsko, że nazywają rząd, — „rządem bandytów“. W końcu mówca popiera wniosek o wykreślenie i obywatelnienie agitacji bolszewickiej w Polsce.

We wniosku tym sejm wzywa rząd a w szczególności ministrów spraw wewnętrznych i wojny:

1) do przedsięwzięcia niezwłocznie najenergiczniejszych kroków w celu wykreślenia i obywatelnienia środków agitacji bolszewickiej w Polsce.

2) do uniemożliwienia drukowania i rozpowszechniania srodka literatury agitacyjnej komunistyczne-bolszewickiej, wzywającej do rozruchów, do obalenia obecnego rządu i organów samorządu miejscowego, oraz do samachu na suwerenny Sejm Ustawodawczy, a to przez zaprowadzenie t. zw. dyktatury proletariatu.

3) do uniemożliwienia przekradania się do Polski agitatorów bolszewickich z Rosji i z Niemiec, oraz do wyłapywania i ukarania dotąd ukrytych w kraju podobnych szkodańców, jako zdrajców stanu, jeśli są obywatelami polskimi, a jako szpiegów wrogiego państwa, jeśli są obcymi obywatelami.

4) do uniemożliwienia przemycania do Polski, potajemniej fabrykacji oraz wykradania z magazynów państwowych broni, amunicji i środków wybuchowych na użytek akcji bolszewickiej, oraz przemycania pieniędzy na nią.

5) do przedłożenia niezwłocznie Komisji spraw zagranicznych wszystkich posiadanych materiałów, dotyczących akcji bolszewickiej w Polsce w celu umożliwienia jej opracowania zarządzącej sejmowej dla zabezpieczenia Polski przez skoordynowanie międzynarodowej akcji ochronnej przeciwko zaraziu bolszewizmu.

Nagłe wnioski.

W nagłych wnioskach przyjęto między innymi nagłóść wniosków o wsparcia dla bezrobotnych, przedłożenie memorandum w Galicji, wniosek posła Falkowskiego o agitacji wśród wojska, o komora dla rezerwistów, o wywianie żywności z Poznańskiego po za granicę Rzeczypospolitej Polskiej.

Przyjęto nagłóść wniosku p. Kowalewskiego w sprawie uzupełnienia składu Sejmu przedstawicielami b. zaboru pruskiego, Śląska, Orawy i kresów wschodnich.

Centralne Towarzystwo Rzemieślnicze.

Na zasadzie postanowienia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 18-go Marca 1919 roku wezwano do rejestru stowarzyszeń i związków Nr 16 Stowarzyszenie pod nazwą Centralne Towarzystwo Rzemieślnicze w Państwie Polskim z siedzibą w Warszawie. Założycielami są:

Janowski Czesław, adwokat.
Krzysztofowicz Stanisław, starzy Zgromadzenia Tapicerów.
Lipszyński Stanisław, Prezes Sekcji 2 starszych, podstarszy,
Lepper Władysław, wiceprezes Muzeum Przemysłu i Rolnictwa.
Lopuski Feliks, prezes Sekcji IV Rzemieślnicze.

Marjański Franciszek, prezes Związku Rzemieślników Chłopsko-Rolniczych.
Mencel Antoni, Prezes T-wa pop. drob. Przemysłu Metalowego.
Bogdanowski Józef, wiceprezes Muzeum Rzemiosł i Sztuki stowarzyszonej.

Radnicki Jan, poseł na Sejm prezes T-wa pop. dr. przemysłu i Handlu.
Ruprarn Ignacy, prezes Stow. Przemysłu Budowlanego.

Nieciekawe stosunki.

W jednym z MM „Głosu” uskarża się słusznie mieszkaniowiec przedm. Zamłyniu na panujące tu porządku. Istotnie, można napisać całą nowelę na temat przedmieść naszego miasta. Przede wszystkim wszystkie t. zw. ulice wymagają uregulowania, gdyż nie posiadają zupełnie ścieżek jak np. Ciasna, Szeroka, Poprzeczna, Garbarska. Wskutek tego wszystko płynie teraz sobie drogę samopas czasem środkiem ulicy, czasem bokiem, wpoprzek, najrozmaitsiej. O ile chodzi o jakość tych płynów i skład ich chemiczny, to lepiej nie zagłębiajmy się nazbyt, dość że zarówno zapach, jak i barwa ich nie przedstawiają się ciekawie. Skąd płyny to biorą się na ulicach — naswałoby się pytanie. Istotnie, wszak każde zabudowanie pewiano posiada dół kloazny i śmietnik, gdzie wszelkie odpadki, pomyje i t. p. winny znaleźć losom. Takby się zdawało powinno, lecz gdzie się zrodziło pośledzenie o to aby każde zabudowanie posiadało te luksusowe urządzenia; dobre to gdzieś w śródmieściu, lecz nie na Zamłyniu. Tutaj rzecz cała jest kolosalnie uproszczona.

Potrzeba komuś coś wylać, wychodzi przed dom i obłuski na środek ulicy; i prędki i wygodni. To samo ze śmieciami: wysypują je byle gdzie nie obierając miejsca; przed okna, to przed okna, przed drzwi, to przed drzwi. Złatwianie potrzeb organizmu odbywa się z całą swobodą człowieka pierwotnego, wogóle nasi przedmieścianie lubią swobodę i nie są wybredni. Byłoby jakiś parkan poza sobą, jakiś kępek zaciśniony, od zbytecznego podmuchu wiatru zabezpieczający, już dobrze; może to być środek ulicy, t. zw. chodnik to nie gra roli. Wracając z miasta mieszkaniowiec Zamłynia, świecą latarką, omija kolorowe pamiętli trzymając się z zasady adala od parkanów i wszelkich miejsc zacisznych. — Gdzie tkwią przyczyny tych śmiecznych pozorów, w istocie zaś nader smutnych objawów?

Lwia część domów nie posiada najprymitywniejszych urządzeń należących do porządku. A więc następy o ile nawet są budzą wprost odrazę i, odstraszając swym wyglądem, powodują omijanie ich i zanieczyszczanie dziedzińców i ulic. Śmietniki prawie że nie egzystują zupełnie, dziedzińce i podwórza nie mają rowków ściekowych w stronę utępow — ote przyczyny dla których przedmieście nasze na całej swojej długości i szerokości zamieniają się w utępy i śmietnik.

Jak poradzić ziemu? co zrobić, aby to naprawić? Jako opiekun sanitarny dzielnicowy w początkach piastowania tej papierowej godności próbowałem reagować składając magistratowi odpowiednie raporty. Okazało się że bezcelowem, gdyż winni w najlepszym razie podlegali parokoronowej karze i wydrwiali potem pana opiekuna sanitarnego. Oczyszcza, że praca w tych warunkach bez poparcia nie była zachęcająca i nie mogła dać żadnych zgola rezultatów. Ostatnio skróciłem się do Wydziału lekarskiego powiatowego z umotywowanym raportem w sprawie stanu sanitarnego Zamłynia; znalazł on oddźwięk o tyle, że sprawę powierzono Miłłej miejskiej. Chwała Bogu powiesz Szanowny Czytelniku i z alga odetchniesz. Aha! właśnie! W tem sek, że dzielnicowy Miłłej miejskiej ma w swoim rewirze Zamłyniu, część miasta: Rynek, Nowy świat, Stare Miasto, co tam jeszcze i... Borki na dokładkę i chyba byłby nie człowiekiem lecz zwierzęciem o dobrych nie czterech a ośmiu łapach, żeby był w stanie nie więcej tylko obejrzeć wszystkie posesji w swoim rewirze i wynotować braki. A to jeszcze przecież nie koniec; o tem trzeba złożyć piśmienne raporty, otrzymać na nie rezolucje, wykonać je ze

szczerze i stale pilnować sprawy, gdy Madon pocztowy mieszkaniowiec i obywatel przedmieścia dobrowoltnie nie siarobli. Czy w takich warunkach możemy spodziewać się na przedmieściach porządku? W zakończeniu parę słów pod adresem Magistratu. Na placu przed garbarnią „Zgoda” przy początku ul. Główniej od dwóch lat z górą satruwa powietrze ogromna wyrwa przez wodę deszczową zrebiona, wiecznie pełna cuchnących substancji, Dzielnicowy Miłłej raportował o tem parokrotnie beznakotecznie. Warto by nareszcie pomyśleć o zasypaniu tej sadzaweczki i wypererowaniu rynsztoka w tem miejscu. Parę kroków dalej brak wpoprzek ulicy mostka, jadący narażeni są na łamanie rowerów i bardzo detkliwe wstrząśnienia. Dataje się to również z górą od roku.

Z. Nowicki.

URUCZYSTY WIECZÓR W IMIENINY NACZELNIKA PAŃSTWA.

Otrzymujemy następującą odezwę: Nie szablonowe, etykietą dworską skropowane życzenia, ale wiązankę serc kochających składa dziś naród cały swema opiekunowi, składa wojsko swemu wodzowi, kornie nam wszystkim trzeba schylić ciele przed tym, co wśród zawieruchy wojennej z tajnych lochów podziemnych wyprowadził żołnierza polskiego do nowej walki o wolność i poprzez krwawą zorzę bitew szedł jako zwiastun słonecznych chwil zmartwychwstania, a dziś wśród burzliwych fal wywrotowych hasła opatrnościowym był nawy państwowej sternikiem!

Cheąc w dzisiejszym dniu Imienin Naczelnika Państwa wszystkich złączyć i wspólnie oddać hołd Jego twórczej pracy nad dobrem Ojczyzny, urządził komitet obchodowy w sali byłego gimnazjum (Rynek 12) o godz. 7-ej wiecz. „Uroczysty wieczór ku czci J. Piłsudskiego”. Program urezmaicony deklamacjami, muzyką i śpiewem. Dochód z wieczoru przeznaczony jest na pamiątkowe odznaki Komendanta dla żołnierzy w Radomiu. Przez zakupione odznak popiera się również ochronki im. J. Piłsudskiego dla dzieci po poległych bohaterach. W dn. 23 b.m. odbędzie się z ramienia tegoż Komitetu sprzedaż snaczką, którego całkowity dochód przeznaczony jest na potrzeby żołnierzy na froncie.

Komitet obchodu.

KRONIKA.

Kalendarzyk. Dzień: Józefa, Obl. N. M. P.
Jutro: Eufemji, Klauzji.
Wschód słońca o godzinie 6.10. Zachód o godzinie 6.07.

Radom, 18 marca.

Jutro d. 19 marca 1919 r.

Asygnaty Polskiej Pożyczki Państwowej nabywać można (po potrąceniu procentu)

100 markowe, koronowe, rublowe	za	96.92
500	za	484.58
1000	za	969.17
5000	za	4845.88
10000	za	9691.67

Rekolekcje. W kościele Faraym w poniedziałek i wtorek odbyły się rekolekcje dla robotników, w środę będzie spowiedź, a w czwartek komunia św.

Dla Lwowa. Delegat wojskowy Sekcji ks. prof. Trzeziaka, warszawskiego Komitetu Obrony Lwowa p. Kazimierz Króliński, przybył do Radomia w sprawie zebrania darów dla Lwowa i wyeksportowania ich na miejsce. P. Króliński pracuje w powiecie Opatowskim i z tych stron organizuje się większy transport żywności do K. B. K. we Lwowie i darów dla żołnierzy. Sekcja ks. prof. Trzeziaka wysłała już 3 większe transporty, obecnie organizuje czwarty pod eskortą wojskową i kierownictwem jednego z oficerów. Byłoby rzeozą pożądaną, aby dary z Radomskiego skoncentrowano do ekspedycji. Niewątpliwie, że Komitet Obrony Lwowa w Radomiu

sejmie się tem energicznie. Pomoc dla Lwowa obecnie jest ogromnie potrzebna. Pożądana są między innymi kartofle.

W sprawozdaniu Komitetu Winiillnego dla Żołnierza Polskiego pominięto ofiarę piekarzy Udziałowej Stow. Robotników Chrześc. 25 fantów kiełbasy i 240 funtów chleba psytłowego.

Sprawozdanie ze sprzedaży znacznika kłoty urządzanego na Śląsk staraniem Zjednoczonych Polek dnia 2-go marca r. b. Po obliczeniu zawarteści worków otrzymano ogółem dochodu 2834 kr. 43 mk. i 12 rb.

Na dochód dla Lwowa. W piątek dnia 21-go b. m. o godzinie 6-ej wiecz. w sali Rezerwy Rzemieślniczej wygłosi literat ze Lwowa p. Kazimierz Króliński odczyt p. t.: „Strażnica Kresowa — Lwów” — Bilety po 2 i 1 koronie. Wjście 50 hal.

Z „Mirażu”. Po wybornie granej i wystawionej 3 aktowej farsie p. t.: „Zazary automobilista” „Miraż” powrócił na czas jakiś do swego pierwotnego kierunku.

Dyr. T. Wołowski wystawia teraz parisię p. t.: „Klucz od zatrzasku”, oraz oblrzmi dział koncertowy samych nowości. — W przygotowaniu na sobotę operetka „Król min”, oraz na przyszłą środę — na benefis p. H. Biogańskiej „Dookoła miłości” — trzyaktowa operetka Straussa.

Odezwa Magistratu. Rozlepieno następujące obwieszczenie:

Magistrat m. Radomia niniejszem podaje do wiadomości mieszkańców miasta, że w środę dnia 19 marca r. b., jako w dniu imienin Naczelnika Państwa, odbędzie się uroczyste nabożeństwo w świątyniach wszystkich wyznań.

Byłoby pożądanem, aby podczas nabożeństwa, t. j. od godz. 9 rano do 1 po południu handel uległ przerwie i sklepy były pozamykane. Radom, d. 1. marca 1919 r.

P. o. Prezydenta m. Radomia J. Głuszczyński.

Zarząd Centralnego Związku urzędników i pracowników instytucji państwowych i społecznych b. Królestwa Kongresowego powiadamia swoich członków, iż Ministerjum Skarbu listem z dnia 12 b. m. № 1283/XIV presi b. urzędników skarbowych i akcyzowych, obowiązujących do objęcia posad w dziwiqoin powiatach ziemi Grodzieńskiej i Wołynia, o natychmiastowe zgłaszanie się z podaniami, zaświadczeniami i odpisami świadectw do Dyrekcji Monopola Spirytusowego w Warszawie przy ul. Kredytowej № 9, II gie piętro. Zaświadczenia wydaje biuro Związku Al. Jerolimskie № 74.

(k) Zegar 24-godzinny. Rozporządzeniem ministra komunikacji z dnia 17 lutego rb. polecono z dniem 1 maja r. b. wprowadzić 24-rogodzinny zegar w wewnętrznej służbie kolejowej.

Z uwagi na powyższe polecono już umieszczać na tarczach zegarów kolejowych równoległą podziałkę 13—24 po liczba

ni godzin I do XII — w kolorze czerwonym.

(k) Straż kolejowa. W celu ochrony mienia kolejowego, utrzymania bezpieczeństwa publicznego na terenie kolejowym, oraz w celu ukrośenia kradzieży towarów utworzono z polecenia ministerjum komunikacji specjalną straż kolejową. Straż otrzymała organizację wojskową, jakkolwiek jest utrzymywana przez ministerjum komunikacji.

Do straży przyjmowani są ludzie niepełnozletni w wieku od 22 do 50 lat. Pierwszeństwo mają pozostający bez zajęcia pracownicy kolejni, zwłaszcza byli wojskowi.

Panowie wojskowi

Spieszcie do Czarów podziwiać jak polacy kotrzy służą w Włoskiej kawalerji bajecznie jeżdżą. Czy jest kto na świecie który by mógł zwyciężyć taką armję? 1968—1

OFIARY

złożone w Administr. „Głosu Radomskiego”.

Na Wojsko Polska do dyspozycji Sekcji Okieki nad Żołnierzem polskim przy Stowarzyszeniu Zjednoczenia Polek składa X. kofoa 10 jako karg za bezprawną poprawkę na karocie aprowisacyjnej kolejowej.

Życzącym sobie wstąpić w szeregi Towarzystwa Gimnastycznego

„SOKÓŁ”

proponujemy zwracać się po informację do drubów: J. Miecznikowskiego — Lubelska № 13, E. Barwickiego — Zgodna № 3, w godzinach od 12 ej do 2-ej w południe.

Cwiczenia odbywają się w Sali „Macierzy Szkolnej” Skaryszewska № 17, od 8-ej do 10-jej wieczorem — w poniedziałki, wtorki, czwartki i piątki.

Wydział.

Chleba pracy dla setek Bezrobotnych PRACODAWCY!

Przedsiębiorcy, Fabrykanci zgłaszajcie zapotrzebowanie na robotników!

Głód, mróz dokuczal!!

Państwowy urząd pośrednictwa pracy z opieki nad wychodźcami w Radomiu ul. Lubelska № 52. Od 9-jej do 2-jej.

Okulista Chirurg

Dr. Birnbaum

b' asyst. ooznej kliniki antwortytetu w Lipsku LUBLIN: Radziwiłowska 3 od 3—5. 12 2—4

Śpiewniki kościelne

ks. Walczyńskiego i ks. Siedleckiego do nabycia w księgarni

Edward Suchański w Radomiu.

Laboratorium Chemiczno-Bakterjologiczne

D-ra med. S. Pomeraniec i Prow. Farm. Fabickiego, Spacerowa. Przyjmuje badania krwi na tyfus (odczyn Wassermanna), na tyfus brzuszny i płamisty (odczyn Widala i Weil-Foliksa), płociny, mocz, kału, soku żołądkowego.

Specjalizacja: bakterjologiczne badania wody do picia, produktów spożywczych i inne. 1968—17

KINO ODEON Thora West

dramat z życia w 4 aktach na tie zmienności charakteru, braku prawdziwych uczuć i egoizmu, rzecz dzieje się na zamku Książęcym.

OD DNIA 18 MARCA 1919 R.

Wieczna miłość melodramat w 1 akcie w kolorach

Katedra w Medjolanie natura.

Początek w dnle zwykłe o 6-jej a w Święta o 5.

Kołodzieje

Zakupie natychmiast każdą ilość

KÓŁ kutech lub **KÓŁ** niekutech 1974-6

dla wozów gosp., wymiary: przednie 80 cm., tylne 100 cm., szerokość i wysokość dzwon 5 cm., długość piast 32 cm., średnica piast 18-20 cm.

Industria Biuro Techniczno-Handlowe dla urzędzeń Technicznych i rolniczych

RZESZÓW, 3 MAJA L. 5.

LEON RYGIER

Główne Zasady Pisowni Polskiej

ze słowniczkiem

według ostatecz. uchwał Akademii Umiejętności dozwolone do użytku szkol. przez Minister. Oświecenia rozporządzeniem d. 10/1 1919 r. № 14717.

Książka winna znaleźć się w rękach każdego nauczyciela i ucznia

CENA MK. I FG. 20.

SKŁAD GŁÓWNY W POLSKIEJ SKŁADNICY POMOCY SZKOLNYCH
Warszawa Nowy-Swiat 33. 1912-3

Ekspozycja sprzętarska Biura Przemysłu Drzewnego

przy galicyjskim Krajow. Urzędzie Odbudowy w Warszawie poszukuje ZASTĘPCÓW we wszystkich miastach gab. Państwa do sprzedaży mebli włościańskich i małomieszczańskich w rejonie odnośnej guberni.

Oferty z referencjami pierwszorzędni nadsyłać do Biura Ogłoszeń Ungra w Warszawie ul. Wierzbowa 8 „T. W.“. 1964-2

Okazja dla prowincji
otrzymania pocztą po ta-
nich

Baczność!!!

cenach, wszelkiej ilości
następujących arty-
kułów:

Landrynki kwasowe w różnych smakach	„	„	„	8.-
Cukierki pszczołki słodowo-miodowe	„	„	„	8.-
Cukierki owocowe, malinowe, miętowe i t. p. w 29 smakach	„	„	„	8.-
Irysy czekoladowe, śmietankowe, orzechowe i inne	„	„	„	8.-
Hoplesy kawowe, czekoladowe i inne	„	„	„	8.-
Karmelki nadziewane w 20 smakach	„	„	„	8.-
Herbatniki maślane i waniliowe	„	„	„	8.-
Clusteczka miodowe w najlepszych gatunkach	„	„	„	8.-
Karmelki czekoladowe w 30 gatunkach	„	„	„	10.-
Czekoladki: trufle arak, koniak, wanil, likier, i t. p.	„	„	„	12.-
Wafle czekoladowe, paczki po 10 sztuk	„	„	„	4.-

- 1) Powyższe towary wysyłam po otrzymaniu obstalunku wraz z całkowitą należnością w liście wartościowym, gdyż zaliczeń pocztą nie przyjmuję.
- 2) Wysyłka odbywa się pocztą w paczkach 12 funtowych.
- 3) Za przesyłkę i opakowanie do każdej 12 funtovej paczki dolicza się Mk. 5.
- 4) Paczki można otrzymać pocztą w dowolnej ilości bez ograniczenia.

1956-6

OBSTALUNKI I NALEŻNOŚCI ADRESOWAĆ

Fabryczny skład wyrobów cukrowych

JAKÓB ŚWIECA WARSZAWA 49.
Królewska

Biuro pośrednictwa kupna i sprzedaży
Władysława Karczewskiego

w Radomiu Plac 3 maja № 5.

Przyjmuje do komisowej sprzedaży biżuterję, garderobę, meble oraz wszelkie przedmioty domowego użytku.

Ma do sprzedania i dzierżawy majątki i domy. Poszukuje do kupna różnych posiadłości miejskich i ziemskich na miejscu i na prowincji, jako też interesów handlowych i przemysłowych.

Okazjnie sprzedaje bryczkę powozową. 1689-13 Wł. Karczewski.

Wyrób mydła

pierwszego gatunku, № 1.

== Sprzedaż hurtowa i detaliczna. ==
Po cenach umiarkowanych.

JANA CZARNOTY
Ulica Warszawska № 3 w podwórzu. 1501-13

Największy wybór

Lózek

Umywalni
Kas ogniotewalnych
Kasotek
Przyborów myślnikowych
Naczyn kachennych
Szkła stołowego
Lamp
Porcelany
Wienców
i Trumien

1942-

A. Małecki

Radom, ul. Lubelska № 34.

Dutynowany kancelista z ładnym cysielnym i piśmiem poleca usługi pp. rejentom i innym instytucjom rządowym i prywatnym może być samiejscowo, na żądanie przedstawie dobre referencje. Oferty do Administracji „Głosu” pod K. P. 1981-1

Biuro Pośrednictwa Pracy

PRZY

Zrzeszeniu Farmaceutów Ziemi Radomskiej

Poleca pracowników aptekarskich wszystkich stopni. Kupno, sprzedaż i dzierżawa aptek. Ułatwia wszelkie czynności w zakresie farmacji wchodzące.

Radom Skrzynka Poistowa 53.

Kierownik Biura M. Górak
Prowizor Farmacji.

1968-6

Jest do ulokowania na pewną hipotekę około 11.000 rubli. Wiadomość u S. Pławskiej, Lubelska 37.

1965-3

Poszukuję pokoju umiarkowanego, z elektrycznością przy rodzinie. Pożyczony fortepian. Oferty do Adm. „Głosu” pod „Kolejarka”.

TRAWIENIE reguluje i usuwa ZGAGĘ
natychmiast „DIGESTIVE RUSSYANA”

(pastyłki sodowo-pepsinowe)

1975-

wyrobu labor. farmac. „Ap. Kowalski” w Warszawie.

Cena pudełka Mk. 2.50 fen. Sprzedaż w aptek. i skl. apt. Sposób użycia dołączony do każdego pudełka

Polska Centrala Handlowa

posiada jeszcze na składzie: 1814-

Artykuły spożywcze pierwszej potrzeby: kawa odtwoa, liście bobkowe, eseneja octowa w balonach, szaszetki ryżowe ręczne do szorowania, szaszetki ryżowe na kijach do szorowania, szaszetki z gęsiich piór do czyszczenia glisty do papierorów, pralnik do białizny, ultramaryna do białenia, ultramaryna do prania, syrop wiśniowy, sznurek papierowy.

Artykuły piśmienne: kopjały do listów, sesayty szkolne, papier listowy, papier kancelaryjny, papier pakowy, ołówki.

Artykuły techniczne: włókna asbestowe, biel czynkowa, buksy do wozów, gwoździe drutowe, papier szmerglowy, smoła drzewna skobelki.

Sprzedaż hurtowa w Radomiu, Plac 3 Maja № 1.

Sprzedaż detaliczna w Składnicach P. C. H.: w Warszawie, Radomiu, Kielcach, Lublinie, Łomży, Piotrkowie, Siedlach i Płocku.

ŻELAZO

GWOŹDZIE

BLACHY

poleca:

DOM TECHNICZNO-HANDLOWY

St. Brzozowski i M. J. Szmorliński

w Radomiu, Plac 3-go Maja № 1. Skład — Zgodna № 5.

Nadzwyczajna sposobność dla znawców
i miłośników!!!

MEBLE ANTYCZNE:

org. franc. sekretarzyk «Empire», szafa «Empire» inkrustowana, komódka franc. inkrust. perłowoem i bronzem, stół do kart inkrust., biurko ant., biblioteka i karło kompletna sypialnia «Empire» i kompl. sypialnia w stylu Biedermeiera, duży sekretarz z całymi scenami inkrust.

MEBLE STYLÓWE:

1) jadalnia palisandrowa inkrustowana oraz lustro i komoda pilisandr, 2) sypialnia franc., cała rzeźbiona, 3) salonowe stylowe 2 garnitury rzeźbione i duże lustra, 4) mały salonik z czarnego dębu rzeźbiony.

DYWANY:

1) antyczne perskie wielkie i mniejsze, 2) figuralne jedwabne, 3) makaty ant. chińskie, haftowane, 4) kolekcja 20 makat. org. indyjskich druków.

OBRAZY NAJLEPSZYCH MALARZY.

Sprzedaje prywatnie rodzina polska.

Oglądać można i wiadomości udsiela W. Ch. KRAKÓW ulica Jabłonowskich L. 20 i p. na lewo. 1983-

Poszukuje mieszkania

przy rodzinie, zaraz. Wiadomość w drukarni W-nych Braci Traubińskich, ulica Lubelska № 38.

DROBNE OGŁOSZENIA.

Ugubione legitymacje na nazwisko Fryderyka U Szedlera wydana przez Mag. Radomski 1/2 19 r. na № 444. 1977-1

Kupię walec używane młynarskie, zgłoszenia listowne: Maków pod Skaryszewem W. Fijałkowski. 1978-1

Poszukuje posady ogrodnika posiadam świadectwa z 5-letniej praktyki zgłoszenia Maków pod Skaryszewem Jan Kęska. 1979-1

Lustro s. tama 56 X 24 do sprzedania ul. Skaryszewska № 3 u tapiciera. 1980-2

Potrzebuję od 4-go kwiet. 1981. 1 lipca doświadczonego tradcy. Wiadomość w administracji „Głosu”. 1928-3